

**Rvperti Ab||batis Monasterii || Tvitiensis Ordinis S.
Benedicti The||ologi antiqui, Opera duo, ut egregia sanè,
ita diu desiderata, multoq[ue] || labore perquisita, ac
sumptu haud ita modico ...**

Rupert <von Deutz>

Colonia, M. D. XXVI.

VD16 R 3796

De septe[m] diebus primis, & q[uo]d sp[irit]us domini q[ui] ferebat[ur]
super aquas ex ill[is] cognosci debeat q[uo]d sit sp[irit]us septiformis,
primu[m] sp[irit]us timoris, secundu[m] diuisione[m] ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71860)

qua manifestauit eū spiritus sanctus in specie colūbæ, Iohanne prædicante. Et ego nesci-
ebā eum, sed ut manifestetur in Israhel, propterea ueni ego in aqua baptizans. In istis igitur
tribus splendoribus gratiæ, quæ diffusa est in labijs tuis, speciosa forma præ filijs ho-
minū, sic sanctā trinitatē laudamus & glorificamus, ut sanctū spiritū de patre & de filio
procedentē pariter prædicemus opificē istius domus, quæ uidelicet domus es tu secundū
humanitatem, in qua requiescit ipse cū omnibus, quas tibi thesaurizauit, diuitijs siue the-
sauris sapientiæ & scientiæ.

¶ De septem eiusdem domus columnis: & quis primus autor fuerit
huius numeri, ut scriberet septem spūs dei. Cap. III.

Septem colūnas, quas excidit sapientia in ista domo sua (sicut dicit scriptura, Sa-
pientia ædificauit sibi domū, excidit columnas septem) septē esse spiritus dei,
quos non audiuit consonantibus scripturis alijs: Nā, exēpli gratia, propheta Esa-
ias dixit, Et egredietur uirga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, &
requiescet super eū spiritus domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & for-
titudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eū spiritus timoris domini. ¶ Multa sunt
in scripturis consonantia sanctū septiformem spiritum, sub sacramento numeri septenarij
uidelicet septem lampades ante thronū dei, septem cornua agni, septem eius oculi, quod
non est aliud, q̄ apud Zachariam prophetam, in uno lapide septem oculi, & in uno cande-
labro septem lucernæ super caput unius candelabri. ¶ Verū nos istud quærimus, & inue-
nire delectabile est, quis primus fuerit autor numeri huius, ut scriberet septem spiritus do-
mini, & quam ob causam idē septem spiritus, nomine columnarū totidem debuerint signi-
ficari. Non est dubiū quin omnia sint diuinæ autoritatis quæcūq; habentur in scripturis
canonicis: ueruntamen tunc melius placet, & abundantius lætificat ipsa diuina autoritas,
cum diuina quælibet scriptura simul autoritatem siue testimonium habet de aliqua priore
scriptura. Exempli gratia. Quod in Zacharia scriptum est: ut iam meminimus) quia super la-
pidem unū septem sunt oculi, cum sit diuinæ autoritatis: spiritus eū sanctus per os omniū
prophetarū locutus est, attamen amplius ex eo delectat, quod ante istum Esaias propheta
(cuius iam meminimus) scripsit apertissime septem spiritus domini, ita ut singulos proprijs
is quoq; exprimeret uocabulis. ¶ Hoc igitur quærimus, utrum & iste qui sine dubio diui-
na scripsit autoritate, sapientia ædificauit sibi domum excidit columnas septem, priorem
quempiam legerit, siue audierit, similia loquentem. Verbi gratia, Dauid siue Moysen.
Quærentes istud, cito inuenimus, quia præcessor huius & omnium prophetarum, in isto
sacramento numeri septenarij, Moyses fuit, cuius scriptura profluens, nō ab homine, siue
à literatura manu scripta cuiuspiam hominis, sed ab ipsius ore, quasi fons scripturarum est,
nam cæteræ omnes scripturæ prophetiæ, quasi riuus sunt eiusdem fontis. Hoc demonstra-
re promptū est, si tamen paucis rem tantā lingua uerbis explicare potest.

¶ De septem diebus primis, & quod spiritus domini qui ferebatur super aquas,
ex illis cognosci debeat quod sit spiritus septiformis, primum spiritus timoris,
secundū diuisionem tenebrarum & lucis, & in supremo spiritus sapientiæ, secun-
dum diem septimum, in quo deus requieuit. Cap. III.

In principio spiritus domini ferebatur super aquas, qui uidelicet spiritus dei
bonitas ipsius est. Pro hac bonitate sua deus sex diebus cuncta creauit, & in sep-
timo requieuit. Et quoniam à creatura cognoscitur creator, sicut Ap̄tus dicit.
Inuisibilia ipsius eū, à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspi-
ciuntur: sempiterna quoque uirtus eius & diuinitas, iccirco nos maxime, qui cognoscen-
tes deum, sicut deum glorificare & gratias agere cupimus, à creatura ipsorū dierum ipsum,
qui ante omnem diem ferebatur super aquas, debemus cognoscere spiritum sanctū. ¶ Vi-
delicet ab illo die, quo diuisit deus lucem & tenebras, id est, angelos bonos & angelos ma-
los, cognoscitur spiritus iste, quia spiritus timoris est. Timorem quippe efficit credēti ani-
mæ memoria illius iudicij magni & terribilis, quo angeli tenebrarum ab angelis lucis
tanta diuisione diuisi sunt, ut ultra in æternum recuperari non possint. De quo, uide-
licet timore, siue spiritu timoris, scriptum est in IOB. Potestas & terror apud illum est,
qui facit

Iohan. 7.

Psalm. 44

Septē colūnas
repli, septem
spūs domini.
Esaiæ. 11.

Numerus sep-
tenarius.
Apoca. 4. 5.
Zacha. 3. 1.

Zacha. 3.

Esaiæ. 11.

Prouer. 9.

Libri Moysi,
fons scriptu-
rarum.

Gene. 1.

Roma. 1.

Spūs timoris
domini in pri-
mo die.

Iob. 27.
qui facit

Spūs pietatis
secundo die. qui facit concordia in sublimibus suis. ¶ A die secundo quo fecit deus firmamentum in medio aquarū. & diuisit aquas ab aquis, cognosci potest spiritus dei, quod sit spiritus pietatis: si rite perpendas, qua intentione fecerit deus fabricā huius mundi, cuius initium fuit fabricura eiusdē firmamenti, quod cœlū uocauit. Quid nā intendebat sic incipiens deus uel labat abyssos, cū eo eram cuncta cōponens, ludens coram eo omni tēpore, ludens in orbē terrarū, & delitiā meā esse cū filijs hominum. Et quid tam pium, q̄ iccirco pręparasse cœlos, & fecisse hūc mundū, & in eo genus humanū, quia ipsa sapientia iam delitiabatur, quandoq; fieri homo, & esse cū filijs hominū. ¶ A die tertio quo dixit deus, appareat arida, quā uocauit terrā, & germinet (ait) herbā uirentē & facientē semen, & lignū pomiferū faciens fructū iuxta genus suū, cuius semen in semetipso sit super terrā: quod fuit initium exornationis mundi, propter quod scriptura dicit, plantauerat autem dominus deus paradysum uoluptatis à principio, subauditur em ornatus siue exornationis terre. Ab isto (inquā) die tertio cognoscitur spiritus sanctus quod sit spiritus scientiæ, immo & scientiarum sit dominus. Quam uidelicet scientiam, quia iam in corde suo accumulabatur Adam in paradysum positus, permixtus est accedere tentator, qui diceret, comedite, & eritis sicut dii, id est, similes deo, scientes bonū & malū. ¶ A die quarto, quo dixit deus, fiant luminaria in firmamento cœli, & diuidant diem ac noctē, & sint in signa & tēpora & dies & annos: cognoscitur spiritus sanctus, quod sit spiritus fortitudinis. Quis aut ecclesiasticorū aut gentiliū philosophorū non miratus est fortitudinē siue potestatem in istis duobus magnis luminaribus sole & luna & stellis quas posuit deus in firmamento cœli? Primus Psalmista dicit, Qui fecit luminaria magna, solē in potestate diei, lunā & stellas in potestate noctis. ¶ Post hunc inquisitores mundi, sapientes huius seculi, tanta dixerunt, tanta scripserūt de ista creatura tam mirabili, de sole & luna & stellis, quæ cursus suos tam certa tãq; firma lege custodiūt, constitutione dei & pręcepto quod ille posuit, ut ea etiā uiuere & ex eis fata hominū pendere crederent: quod recipere, nec uoluit, nec debuit ecclesia dei. Sunt alia potestatum insignia, sano intellectu sufficientia ad comprobandum, quod uere in his fortitudo magna sit. ¶ Quinq; tenent cœlū zonæ ait poeta insignis, quarū circa positiones uel causas tēperamenti siue intēperamenti, multa insignia sese expenderunt t̄ seculariū. Nec ea reprobauit discretio ecclesiasticorū, solē intelligentes diuersitatis huius esse causam principalē, secundū quod illi positū est pręceptū, ascendere sursum & descendere deorsum. Oritur em sol & occidit (ait Ecclesiastes) & ad locū suū reuertitur, ibiq; renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonē. Lustrans uniuersa in circuitu, pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur. ¶ Nimirū gyrando & regyrando, duas tēperat zonas: una, quæ & media, est nimium exusta, eo q̄ soli semper sit subiecta: duabus autē extimis, à quibus longius abest, uel quibus gyrando & regyrando nō appropinquat, frigore torpentibus & glacie perpetua. Horū hic meminisse superfluū duceremus, nisi pro fortitudine, quæ in sole est, dicere aliquid oportuisset, maxime quia Psalmista quoq; horū meminit, dicendo, Quia neq; ab oriente neq; ob occidente neq; à desertis montibus, subauditur patet locus effugij, quoniā deus iudex est. ¶ A die quinto, quo dixit deus, producāt aquæ reptile animarū uiuentis, & uolatile super terrā sub firmamento cœli, & benedixit eis dicens, Crescite & multiplicamini, cognoscitur spiritus sanctus, q̄ sit spiritus consilij: Cuius potentia, dū super aquas fertur, hoc mirabile fecit in creatura eiusmodi, quæ rationē non habet: ita consulere nouerit suæ posteritati, ut hō rationalis nō sufficiat admirari, idē animantibus etiam minimis, quæ sexto die terra produxit, uade (inquit Salomon) ad formicā d̄ piger, & considera uias eius & disce sapientiā. Quæ cū non habeat ducē, nec pręceptorē, nec principē, parat æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat, deniq; in creatura humana non adeo mirū est, quod sit consilij capax, uidelicet quia in homine inter sensualitatē & moralitatē media est rationalitas, at in eiusmodi creatura, quæ cūq; est rationalitatis experta, cū quinq; fungatur sensibus, ualde mirū est, tantā in esse moralitatē, siue quasi consilij sollicitudinē, ut pro exemplo possit esse homini, sociātia eius in plerisq; redarguēs. ¶ A die sexto, siue à creatura humana, quæ die sexto facta est, cognoscitur spiritus sanctus, quod sit spiritus intellectus, nō solum

Prouer. 2.

Spūs scientiæ
tertio die,

Gene. 3.
Spūs fortitudinis
quarto die

Psal. 137.
Mira solis &
lunæ potestas

Verg. i Geor.
Cui. i Meta.
addetigenia
Luca. i Phar.
Eccle. 1.

Mortus solis
quinq; zonas
distinguit.

Psal. 74.
Spūs consilij
die quinto.

Spūs intellectus
die sexto.

solum quod rationalis cognitus, uerum etiam (quod maximum est) spiritualis intelligentiæ capax. Denique & si tunc primus homo non intellexit, & post eum quam plurimi (sicut scriptum est) homo, cum honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et rursum, animalis homo non percipit ea quæ fecit deus: at tamen spirituales fuerunt, & sunt multi, magnus enim dominus, quos uoluit, multos spiritu intelligentiæ repleuit. ¶ A die septimo, cui deus benedixit, & in quo requieuit, quem sanctificauit. Propter hoc ipsum, ut in ipso requieuit, in quantum iam in hac uita uel percipi uel gustari potest, requies illa, cuiusmodi sit, cognoscitur spiritus sanctus, quod spiritus sit sapientiæ: quia uere ad magnam sapientiam adducit illum, quem docilem facit illius dictis: Tollite iugum meum super uos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris. Ista requies sapientiæ est, quam spiritus sanctus efficit, id est, participatio sapientiæ increatæ, quæ est ipsum uerbum dei, sapientiæ patris.

¶ Quam ob causam idem sacramentum spiritus septiformis congruum fuerit septem columnarum appellatione designari, cur & Esaias ordinem uersum spiritus eisdem ordinans, a spiritu sapientiæ descendit, ad spiritum timoris. Ca. V.

N quantum potuit sermo fidelis fontem lucidum adiuit, de quo riuus emanauit per ora multorum, dicentium similia huic, qui cum dixisset, sapientiæ ædificauit sibi domum, secutus ait, excidit columnas septem. ¶ Quam uero ob causam, iam dictum septiformis spiritus sacramentum designari conueniebat appellatione septem columnarum? Nimiram propter gloriam magnam & honorem huius altissimi filij hominis, quia uidelicet templum corporis eius, ipsa est domus quam sapientiæ sibi ædificauit. Domus autem, quæ super columnas ædificata est, profecto ex ipsis columnis firmitatem pariter & pulchritudinem habet & alta est. Si igitur columnas aspicias, quas nunc ordine digestas demonstrauimus, nonne talis positio domus sapientiæ illa est exaltatio filij hominis, de qua scriptum fuerat iam dudum, gloria & honore coronasti eum & constituisti eum super opera manuum tuarum? ¶ Denique & dominus est angelorum sanctorum, & dominus firmamenti, id est, cœli, & dominus terræ siue paradyssi, & maris, & dominus solis & lunæ & stellarum, & dominus omnium creaturarum quas aquæ produxerunt & quæ de terra productæ sunt, & dominus totius generis humani, & dominus etiam sabbati, id est, patriæ cœlestis, in qua est plenitudo illius, quam speramus, requiei. Vere magna domus pulchra & altissima domus. ¶ Ipse septiformis spiritus, in eadem domo plenarie habitat quietissime: nullam enim unquam passus est, ibi offensam alicuius culpæ seu negligentiæ. Hoc est quod Esaias dixit. Et requiescet super eum spiritus domini. ¶ Quod autem eisdem spiritus aliter subordinauit, primum ponens spiritum sapientiæ: septimum autem spiritum timoris: causam siue rationem hanc habet. Quia dominus noster Iesus Christus, cuius aduentus prædicebatur de altissimo sapiente secreto, & magna requie sua, de sinu patris huc descendit, usque ad obedientiam & mortem crucis, quæ uidelicet obedientia, religiosus in ipso erat timor domini: nos autem, quorum ad eruditionem siue correptionem scripta sunt opera illa patris & filij & spiritus sancti, à timore incipimus, & in sapientiâ perficimur, sicut alia scriptura dicit: Initium sapientiæ timor domini.

¶ De ædificatione huius domus domini, & quod ibi factum sit illud quod psalmista dixit, misericordia & ueritas obuiauerunt sibi, iusticia & pax osculatae sunt.

Caput .VI.

Vomodo factum est istud? Quomodo ædificata est ista domus? Malleus & securis & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum ædificaretur, sed in secreto silentio, nulla interstrepente humani operis inquietudine, spiritus sanctus, qui in principio ferebatur super aquas, in beatam uirginem superuenit, eiusque utero ineffabiliter obumbravit, in modum uolucris ouum subiectum desideratissimam sessionem calefacientis. Qua tamen similitudine, nisi ante nos præsumpta fuisset, forte nostra infirmitas in tanto mysterio uti non auderet. ¶ Tunc itaque factum est illud, quod psalmista dixit. K sta cap.

Psalm. 46.

1. Cor. 2.

Spūs sapiētiae die septimo.

Mat. 11.

Prouer. 9.

Cur septē spiritus dñi dicuntur septē columnæ domus.

Psalm. 8.

Filius hominis, dñs est omnium rerum

Mat. 12.

Plena reges premspirituum in Christo.

Esa. 11.

Duplex ordo septē spirituum

Psalm. 110.

3. Reg. 6.

Spūs sc̄tus obumbravit uerum Mariæ. Lucæ. 1.